

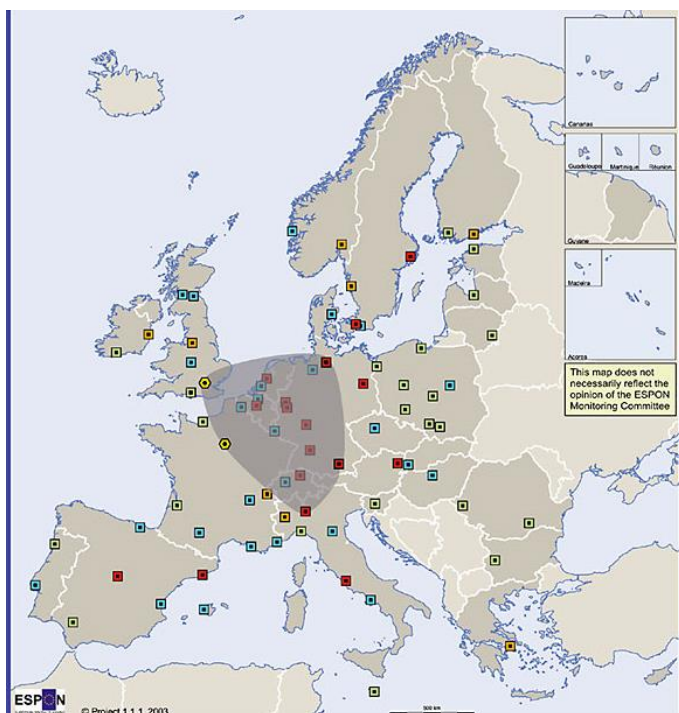
Benchmarking miast jako narzędzie kompleksowej oceny potencjału rozwojowego

Niniejsza broszura powstała w celu wsparcia polskich praktyków i twórców polityk w ocenie szans i wyzwań rozwojowych poprzez wykorzystanie metody benchmarkingu miast.

Inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu

Współcześnie miasta odgrywają kluczową rolę w procesach rozwoju, a obszary metropolitalne mają szczególne znaczenie jako centra globalnych sieci innowacji, w których koncentrują się społeczno-ekonomiczne szanse i wyzwania. Konieczność uwzględnienia szerokiej gamy zjawisk związanych z inteligentnym i trwałym rozwojem sprzyjającym włączeniu społecznemu (zdefiniowanych jako główne wyzwania w europejskiej strategii 2020) rodzi potrzebę zastosowania kompleksowych narzędzi diagnozy potencjału rozwojowego miast. Jedną z metod zyskujących na popularności jest benchmarking miast, który pozwala na analizę porównawczą uwzględniającą elastyczny zestaw wskaźników. Celem warsztatu jest przystępne zaprezentowanie metody przedstawicielom samorządu terytorialnego i administracji publicznej w Polsce.

Typologia of europejskich obszarów metropolitalnych (MEGA)

Mapa prezentuje typologię europejskich obszarów metropolitalnych (MEGA) na podstawie ich funkcji w gospodarce informacyjnej i przemyśle. Wyróżniono 76 takich obszarów, a największa ich koncentracja obserwowana jest w obszarze tzw. europejskiego Pentagonu. Warszawa sklasyfikowana została jako MEGA 3, a pozostałe duże polskie miasta jako ośrodki czwartej kategorii.

Legenda

- Global node
- Category 1 MEGA
- Category 2 MEGA
- Category 3 MEGA
- Category 4 MEGA

Źródło: ESPON Project 1.1.1

EUROPEAN UNION
Part-financed by the European Regional Development Fund
INVESTING IN YOUR FUTURE

Benchmarking miast – wprowadzenie do metodologii

Definicja

Istotą benchmarkingu miast jest porównywanie wskaźników opisujących daną jednostkę terytorialną, np. miasto lub obszar metropolitalny, z analogicznymi wskaźnikami dotyczącymi innych jednostek. W rezultacie, powstaje przejrzysta diagnoza poziomu rozwoju danego ośrodka na tle wybranej grupy odniesienia.

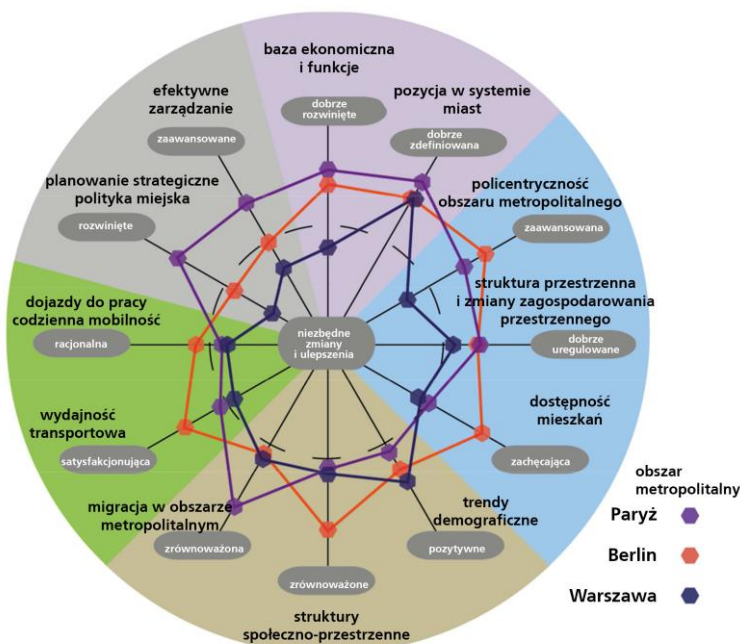
Zastosowanie

Benchmarking miast pozwala zidentyfikować główne szanse i wyzwania danego obszaru, zwłaszcza w odniesieniu do przyjętych priorytetów strategicznych. Stąd jego przydatność dla władz lokalnych w prowadzeniu polityki opartej na dowodach. Zarówno proces selekcji wskaźników jak i upowszechnianie wyników diagnozy stanowią ponadto okazję do wzmocnienia mechanizmów partycypacji społecznej.

Wady i zalety metody

- + Porównanie własnych wyników z wybraną pod określonym kątem grupą odniesienia (np. jednostek o podobnych uwarunkowaniach rozwojowych)
- + Dobór wskaźników dopasowany do lokalnych potrzeb
- + Możliwość przystępnej prezentacji wyników, komunikatywność
- + Potencjał dla wsparcia mechanizmów partycypacji społecznej
- Ograniczona dostępność porównywalnych danych statystycznych
- Konieczność krytycznej oceny wskaźników – ich relacji do celów, porównywalności, wiarygodności źródeł
- Wady metod statystycznych związane np. ze zróżnicowaną metodologią konstrukcji wskaźników
- Konieczność przemyślanego doboru grupy odniesienia

Przykład z programu ESPON

Benchmarking obszarów metropolitalnych Paryża, Berlina i Warszawy

Źródło:
ESPON BEST METROPOLISES,
Draft Final Report, s. 16.

Stosowanie metody krok po kroku

Krok 1: Wybór priorytetów

- Określenie celu podejmowanego przedsięwzięcia (np. partycypacyjne wyznaczanie celów rozwoju, analiza SWOT)
- Przegląd dokumentów strategicznych pod kątem aktualnych celów i wyzwań rozwojowych (ewentualnie partycypacja społeczna jako komplementarne źródło celów rozwoju)
- Określenie zakresu analizy, np. w postaci listy obszarów tematycznych uwzględnianych w porównaniu
- Ustalenie kryteriów doboru i wybór jednostek odniesienia

Krok 2: Zbieranie danych i wizualizacja wyników

- Przegląd dostępnych baz danych (np. Bank Danych Lokalnych GUS, EUROSTAT) pod kątem potrzebnych wskaźników
- Zweryfikowanie kompletności danych, ich zakresu czasowego, konstrukcji i porównywalności poszczególnych zmiennych/wskaźników
- Ostateczny wybór wskaźników
- Obliczenia (o ile zachodzi taka potrzeba)
- Graficzna prezentacja wyników (wykresy, mapy)

Krok 3: Interpretacja i dyskusja

- Weryfikacja nietypowych wyników (nieoczekiwanie dobrych lub złych, przyjmujących skrajne wartości)
- Ocena relatywnych słabych i silnych stron analizowanego ośrodka, tj. pozycjonowanie względem grupy odniesienia i założonych celów
- Analiza trendów zmian poszczególnych zjawisk w czasie (o ile wykorzystane zostały dane z różnych okresów)
- Komunikowanie wyników szerszej publiczności (innym urzędnikom, mieszkańcom, mediom)
- Wyznaczanie celów rozwoju miasta w oparciu o wyniki diagnozy

Zastosowanie w tworzeniu polityk

Metoda benchmarkingu miast umożliwia ocenę silnych i słabych stron danego ośrodka w wielu różnorodnych aspektach. Zastosowanie ujęcia porównawczego – ocena danego miasta na tle innych jednostek (grupy odniesienia) – ułatwia identyfikację i interpretację zjawisk oraz trendów, a także zwiększa komunikatywność wyników. Elastyczność metody pozwala na dopasowanie diagnozy do strategicznych priorytetów, wynikających np. ze strategii EU 2020, lub też do wymogów partycypacyjnego procesu wyznaczania celów rozwojowych danego miasta. Benchmarking miast może zatem służyć także jako mechanizm wspierający udział obywateli, zarówno na etapie tworzenia diagnozy, jak i w debacie o jej wynikach.

Więcej informacji

Inne zastosowania benchmarkingu miast

- Narzędzia online do samodzielnego przeprowadzenia benchmarkingu miast
- Nawiązywanie kontaktów z podobnymi miastami (zidentyfikowanymi podczas analizy), współpraca w celu wyszukiwania rozwiązań dla analogicznych problemów

Inne źródła ESPON przydatne w benchmarkingu miast

Polecamy projekt **European Urban Benchmarking Web tool** (w trakcie realizacji), którego celem jest stworzenie gotowej aplikacji internetowej do benchmarkingu ponad 800 europejskich miast. Metoda benchmarkingu miast została również wyczerpująco opisana i wszechstronnie zastosowana w wymiarze zarówno ilościowym jak i jakościowym w projekcie ESPON **BEST METROPOLISES**. Podejście benchmarkingu miast zastosowali również autorzy projektu o szansach i perspektywach ośrodków miejskich drugiego rzędu ESPON **SGPTD**. Przegląd sytuacji i perspektyw rozwojowych miast, jak również wizji polityki miejskiej i polityk miast zawierają wyniki projektu ESPON **FOCI**.

Program ESPON 2013

Program ESPON 2013 jest częściowo finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), częściowo ze środków krajów członkowskich UE i krajów partnerskich Islandii, Księstwa Liechtenstein, Norwegii i Szwajcarii. Program wspiera proces tworzenia polityki na rzecz harmonijnego rozwoju przestrzeni europejskiej i spójności terytorialnej.

Program wspiera politykę spójności UE poprzez porównywalne informacje, dane, analizy i scenariusze dotyczące warunków ramowych umożliwiających rozwój regionów, miast i większych obszarów. Dzięki temu ułatwia wykorzystywanie zasobów kapitału terytorialnego i szans rozwojowych, przyczynia się do podniesienia konkurencyjności Europy i poszerzenia oraz pogłębienia europejskiej współpracy terytorialnej na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju.

Więcej informacji o Programie ESPON 2013 oraz o wynikach badań znajduje się na stronie głównej programu: www.espon.eu

Projekt USESPON

Celem projektu USESPON jest zachęcenie i wsparcie wykorzystania wyników badań projektów ESPON 2013. Partnerzy projektu wspierają europejskich interesariuszy poprzez wskazywanie sposobów wykorzystywania wyników w praktyce. Więcej informacji o USESPON znajduje się na stronie projektu: www.espon-usespon.eu

Kontakt: Dorota Celińska-Janowicz, Katarzyna Wojnar

Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych EUROREG,
Uniwersytet Warszawski, Krakowskie Przedmieście 30,
00-927 Warszawa

✉ d.celinska@uw.edu.pl, espon@espon.pl ☎ (+48) 22 826 16 54